

ESPIRITUALITAT FEBLE?

L'espiritualitat no deixa d'interessar socialment. Per això es desenvolupen línies de pensament que intenten reactualitzar-la. Voldria comentar, doncs, un punt de vista que sembla suscitar debats. Es tracta de la concepció segons la qual, en les nostres societats postindustrials d'Occident, anomenades *societats del coneixement*, l'experiència de l'espiritualitat només sembla possible si les tradicions religioses, i, per tant, també les Esglésies, renuncien a les seves creences o veritats religioses i col·laboren decididament a desvetllar en l'home d'avui la necessitat de restar a l'escolta silenciosa d'aquella altra dimensió de la vida que ens porta a superar tota dicotomia, per exemple, entre el jo i els altres, entre el subjecte i la matèria, entre una cultura i les altres, entre una religió i una altra, entre la veritat i l'error, etc. Així, descobrint la dimensió d'allò unitari o no-dual, seria possible fer l'experiència d'accedir a aquella realitat profunda que l'espiritualitat sempre ha volgut salvar, per assegurar-li un espai també avui.

Les raons que hom indica són bàsicament dues: a) les societats del coneixement es caracteritzen per una mobilitat, creativitat, comunicació i intercanvi d'informació incessants que resulten incompatibles amb la submissió i la subordinació que exigeixen les tradicions religioses i les Esglésies centrades en les seves creences; b) les corresponents Esglésies o comunitats que representen les tradicions religioses malinterpreten el seu propi llegat religiós: no veuen que aquest és separable de les creences que l'acompanyen i que l'ideologitzen innecessàriament. Si es vol, doncs, salvar l'espiritualitat ara i aquí, cal reconèixer "a)" i practicar decididament la separació expressada en "b)". Així superarem l'egocentrisme a què ens ha abocat la religió.

Al meu parer, aquesta interpretació de l'espiritualitat també amaga, o revela, la seva pròpia inviabilitat interna. Les societats postindustrials del coneixement també són societats submeses: sotmeses als interessos de les grans multinacionales, de la globalització tecnoeconòmica del neocapitalisme i dels beneficis econòmics que produeixen les avançades tecnologies telemàtiques, els individus van perdent cada cop més la consciència de participar en projectes lliurement assumits. Tot es decideix en les grans oficines dels poders que controlen les societats i, paral·lelament, s'incrementa la sensació que al capdavant tots acabem servint la «racionalitat» aparentment anònima, però interessada, d'aquests poders fàctics. Només cal llegir atentament *Informe Lugano*, de Susan George. No hi ha, en aquestes societats, una experiència més rica de subjectivitat humana que en el passat ni socialment més alliberadora per a tots que en les tradicions religioses. Si també avui dia és possible obrir una via a l'espiritualitat, no serà per coincidència prèvia entre aquesta i les característiques del nostre moment històric. Com sempre!, car l'espiritualitat conté en si un tret irrenunciable de crítica social i de sotragueig dels poders. En defensa de l'individu i de la comunitat.

Definir l'espiritualitat com la recerca del que hi ha, d'allò unitari o no-dual, resulta pobre i no mobilitza energies: ningú no deixa d'atrafagar-se i es posa a escoltar sense imaginar-se prèviament què pot arribar a descobrir i si això en si té un valor important per la seva vida. Les tradicions religioses d'Occident són molt més agosarades al respecte. En el passat han errat per haver-se aferrat a les seves formulacions. Però és irrenunciable intentar explicitar conceptualment l'altra dimensió de la realitat: l'home té fam de veritat. Només cal acompanyar aquest intent amb la necessària exegesi, autocrítica i reformulació. L'espiritualitat rau precisament en l'experiència d'haver vist què hi ha en si més enllà de la quotidianitat aparentment efímera. I aquesta veritat, expressada temptativament i reformulable en cada època, fa viure d'un coneixement que satisfà més que el tecnocientífic. Paradoxalment, si separessin llegat religiós i creences, les tradicions religioses es dissoldrien en grups sense força social, perquè la societat necessita una veritat que no sigui només la dels seus poders fàctics. Les tradicions religioses i les Esglésies es poden oblidar de si mateixes – i llur pròpia veritat les hi obliga -, però no poden deixar de testimoniar allò transcendent que les ha constituït.

I això, o allò, transcendent és precisament el que també necessita el nostre temps per viure més humanament. L'egocentrisme que es vol superar no es troba

només en el món religiós: les dinàmiques socials a què estem acostumats aboquen els subjectes a un individualisme que mostra escassa consciència social i que no sap com unir-se a la terra, als altres, al grup i a la humanitat en conjunt. Les societats postindustrials no ens han fet més «socials» ni ens han ensenyat a trencar la dualitat millor que les antigues. No sembla que l'home d'avui pugui considerar atractiva una espiritualitat feble, que renuncia a tot per poder escoltar. La pregunta sempre serà la mateixa: hi ha alguna veu que vingui de més enllà de la realitat aparent i quin rostre té? I com ens ensenya a viure?

Joan Ordi
Professor de L'Institut Superior
de Ciències Religioses de Vic